

**Procedury postępowania w sytuacjach
szczególnych zagrożeń obowiązujące w
Internacie przy IV Liceum
Ogólnokształcącym w Zielonej Górze**

Spis treści

Cele procedur	3
Podstawa prawna	3
Spis opracowanych procedur	4
Procedura postępowania z chorym dzieckiem w internacie	5
Procedura postępowania w przypadku podejrzenia, że wychowanek posiada przy sobie substancję przypominającą narkotyki/alkohol	6
Procedura postępowania w sytuacji podejrzenia, że wychowanek znajduje się pod wpływem alkoholu/narkotyków	7
Procedura postępowania w przypadku ucieczki wychowanka z internatu	8
Procedura postępowania w przypadku zastraszania, wyłudzenia i wymuszania	9
Procedura postępowania w przypadku posiadania przez ucznia niebezpiecznych narzędzi/przedmiotów	10
Procedura postępowania w sytuacji kradzieży, dewastacji mienia szkolnego lub cudzej własności	11
Procedura postępowania w sytuacji agresji i przemocy ze strony wychowanka	12
Procedura w przypadku ogłoszenia nagłego wyjazdu z internatu	13
Procedura w przypadku próby samobójczej, samookaleczenia, samobójstwa ucznia	14
Procedura postępowania w przypadku śmierci w rodzinie	16
Postępowanie z uczniem przewlekle chorym	17

Procedury postępowania w sytuacjach szczególnych zagrożeń

Procedury obowiązujące w Internacie przy IV Liceum Ogólnokształcącym

Adresatami procedury są wszyscy pracownicy internatu.

Cel procedury:

- stworzenie systemu interwencji w sytuacjach zagrożeń i zachowań ryzykownych wychowanków;
- zapewnienie wychowankom ochrony zdrowia, a także bezpieczeństwa przed formami przemocy fizycznej i psychicznej, uzależnieniami i innymi przejawami patologii społecznej.

Podstawa prawna:

- Ustawa z dnia 7 września 1991r. o systemie oświaty (Dz.U. z 2004r. Nr 256, poz. 2572 z późniejszymi zmianami);
- Ustawa z dnia 26 października 1982r. o postępowaniu w sprawach nieletnich (Dz.U. z 2002r. Nr 11, poz. 109);
- Ustawa z dnia 19 sierpnia 1994r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz.U. Nr 111, poz. 535);
- Ustawa z dnia 26 października 1982r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz.U. Nr 35, poz. 230 z późniejszymi zmianami);
- Ustawa z dnia 24 kwietnia 1997r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz.U. z 2003r. Nr 24, poz. 198);
- Ustawa z dnia 9 listopada 1995r. o ochronie przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych (Dz.U. z 1996r. Nr 10, poz. 55);
- Ustawa z dnia 21 maja 1999r. o broni i amunicji (Dz.U. z 1999r. Nr. 53, poz. 549);
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 26 lutego 2002r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia

ogólnego w poszczególnych typach szkół (Dz.U. Nr 52, poz. 458 oraz Dz.U. z 2003r. Nr 210, poz. 2041);

- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 stycznia 2002r. zmieniające rozporządzenie w sprawie ramowych statutów publicznego przedszkola oraz publicznych szkół (Dz.U. z 2002r. Nr 10, poz. 96).

Spis opracowanych procedur

- Procedura postępowania z chorym dzieckiem w internacie
- Procedura postępowania w przypadku podejrzenia, że wychowanek posiada przy sobie substancję przypominającą narkotyki/alkohol
- Procedura postępowania w sytuacji podejrzenia, że wychowanek znajduje się pod wpływem alkoholu/narkotyków
- Procedura postępowania w przypadku ucieczki wychowanka z internatu
- Procedura postępowania w przypadku zastraszania, wyłudzenia i wymuszania
- Procedura postępowania w przypadku posiadania przez ucznia niebezpiecznych narzędzi/przedmiotów
- Procedura postępowania w sytuacji kradzieży, dewastacji mienia szkolnego lub cudzej własności
- Procedura postępowania w sytuacji agresji i przemocy ze strony wychowanka
- Procedura w przypadku ogłoszenia nagłego wyjazdu z internatu
- Procedura w przypadku próby samobójczej, samookaleczenia, samobójstwa ucznia
- Procedura postępowania w przypadku śmierci w rodzinie
- Postępowanie z uczniem przewlekle chorym

I. Procedura postępowania z chorym dzieckiem w internacie

1. W przypadku złego samopoczucia wychowanek lub jego kolega/koleżanka powiadamia wychowawcę dyżurnego o złym stanie zdrowia.
2. Wychowawca dyżurny niezwłocznie kieruje wychowanek do pielęgniarki szkolnej w celu uzyskania informacji o stanie zdrowia dziecka.
3. Wychowawca dyżurny natychmiast powiadamia rodziców lub prawnych opiekunów wychowanek o jego stanie zdrowia.
4. Jeżeli stan zdrowia wychowanek (wg opinii pielęgniarki szkolnej) na to pozwala, to zostaje on w internacie pod opieką i obserwacją wychowawcy dyżurnego.
5. W przypadku utrzymywania się u wychowanek temperatury ciała powyżej 37,5 °C rodzice są zobowiązani do natychmiastowego zabrania dziecka z internatu.
6. Jeżeli stan zdrowia wychowanek jest poważny, rodzice lub prawni opiekunowie zobowiązani są do jak najszybszego zabrania go z internatu i udania się z nim do lekarza.
7. W nagłym przypadku wychowawca dyżurny wzywa pogotowie ratunkowe.
8. Wychowawca dyżurny zapewnia choremu opiekę do momentu przybycia pogotowia ratunkowego, rodziców lub prawnych opiekunów.
9. W przypadku choroby wychowanek powinien leczyć się w domu.

II. Procedura postępowania w przypadku podejrzenia, że wychowanek posiada przy sobie substancję przypominającą narkotyki/alkohol

1. Wychowawca w obecności innej osoby (wychowawcy, pedagoga, pielęgniarki szkolnej lub pełnoletniego wychowanka) ma prawo zażądać, aby wychowanek przekazał mu podejrzaną substancję, pokazał zawartość torby, zawartość kieszeni itp. Wychowawca nie ma prawa samodzielnie przeszukiwać odzieży ani osobistych rzeczy wychowanka, jest to czynność zastrzeżona dla policji.
2. Wychowawca informuje o zdarzeniu kierownika internatu.
3. W przypadku oddania wychowawcy przez podopiecznego podejrzonej substancji niezwłocznie przekazuje on ją kierownikowi internatu.
4. W przypadku odmowy przekazania ww. substancji lub pokazania zawartości teczki czy odzieży, kierownik przekazuje sprawę dyrekcji szkoły.
5. Wychowawca powiadamia o zdarzeniu rodziców lub prawnych opiekunów podopiecznego i wzywa ich do natychmiastowego stawienia się w internacie.
6. Wychowawca sporządza notatkę służbową dotyczącą wydarzenia w zeszycie zaleceń.

III. Procedura postępowania w sytuacji podejrzenia, że wychowanek znajduje się pod wpływem alkoholu/narkotyków

1. Wychowawca, który podejrzewa, że wychowanek może być pod wpływem alkoholu/narkotyków odizolowuje go od reszty grupy i nie pozostawia go bez opieki.
2. W przypadku zagrożenia życia i zdrowia podopiecznego, należy niezwłocznie zawiadomić pogotowie ratunkowe, rodziców lub prawnych opiekunów oraz dyrektora szkoły.
3. W przypadku braku kontaktu z rodzicami lub prawnymi opiekunami wychowanka lub, gdy odmawiają oni zabrania go to o dalszym postępowaniu decyduje dyrektor szkoły, który może podjąć decyzje o skierowaniu wychowanka do dyspozycji policji lub służb medycznych.
4. Każdy kontakt wychowanka z alkoholem/narkotykami, który zostanie stwierdzony przez wychowawcę musi być opisany w notatce służbowej (w zeszycie zaleceń lub zeszycie raportów nocnych).
5. Kierownik internatu informuje o zdarzeniu dyrektora szkoły i pedagoga szkolnego w celu podjęcia działań terapeutycznych.
6. W przypadku powtórzenia się zdarzenia obligatoryjnie powiadamia się: dyrekcję szkoły, rodziców, pedagoga szkolnego, wychowawcę klasowego w celu podjęcia decyzji o skierowaniu wychowanka do domu rodzinnego, placówki służby zdrowia lub przekazaniu wychowanka do dyspozycji policji.
7. Sankcje wobec wychowanków zapisane zostały w regulaminie internatu.

IV. Procedura postępowania w przypadku ucieczki wychowanka z internatu

1. Wychowawca dyżurny stwierdzający fakt nieobecności wychowanka jak najszybciej informuje o tym wychowawcę grupy i zaznacza w zeszycie obecności czerwonym kolorem nieobecność podopiecznego.
2. Wychowawca jak najszybciej informuje o ww. sytuacji rodziców lub prawnych opiekunów wychowanka.
3. Po konsultacji telefonicznej z rodzicami lub prawnymi opiekunami dziecka, w przypadku braku informacji o podopiecznym, wychowawca grupy niezwłocznie powiadamia kierownika internatu i w razie konieczności dyrekcje szkoły.
4. Gdy podopieczny odnajdzie się to wychowawca przeprowadza z nim rozmowę próbując ustalić powód ucieczki oraz motywuje wychowanka do zmiany zachowania.
5. Jeżeli ucieczka powtórzy się to wychowawca wzywa rodziców lub prawnych opiekunów do internatu i wspólnie ustalają, jakie działania należy podjąć w celu wyeliminowania ucieczek.
6. Wychowawca zgłasza problem pedagogowi szkolnemu, który włącza się w proces wychowawczy zmierzający do wyeliminowania tego zjawiska.

V. Procedura postępowania w przypadku zastraszania, wyłudzenia i wymuszania

1. W przypadku zgłoszenia przez ucznia faktu zastraszania, wymuszania lub wyłudzenia wychowawca dyżurny informuje niezwłocznie wychowawcę grupy i kierownika internatu.
2. Wychowawca ustala okoliczności zdarzenia, świadków, sprawcę oraz sporządza notatkę służbową dotyczącą sprawy, a o wynikach informuje kierownika internatu.
3. Wychowawca natychmiast informuje o zdarzeniu rodziców lub prawnych opiekunów dziecka. W razie konieczności wzywa ich do internatu.
4. Kierownik w obecności wychowawcy i rodziców informuje sprawcę o konsekwencjach popełnionego czynu.
5. W szczególnych przypadkach kierownik internatu informuje dyrekcję szkoły.
6. Wychowawca zgłasza problem pedagogowi szkolnemu, który włącza się w proces wychowawczy zmierzający do wyeliminowania tego zjawiska.

VI. Procedura postępowania w przypadku posiadania przez ucznia niebezpiecznych narzędzi/przedmiotów

Za przedmioty/narzędzia niebezpieczne uważa się wszystkie te, które są uznane przez prawo jako niebezpieczne na podstawie Ustawy z dnia 21 maja 1999r. o broni i amunicji. Są to m.in. kije bejsbolowe, pałki gumowe lub plastikowe, kastety, noże sprężynowe i motylkowe, przyrządy do sztuk walki i in.

1. Wychowawca nakłania podopiecznego do oddania niebezpiecznego przedmiotu, jeśli wychowanek odmawia oddania go wówczas należy poinformować go o konsekwencjach prawnych takiego zachowania.
2. W przypadku dalszej odmowy wychowawca powiadamia kierownika internatu o zdarzeniu.
3. W razie konieczności kierownik internatu przekazuje sprawę dyrekcji szkoły.
4. W przypadku, gdy podopieczny odda niebezpieczny przedmiot/narzędzie wychowawcy ten zobowiązany jest do zabezpieczenia go i powiadomienia o tym kierownika internatu.
5. Wychowawca wzywa rodziców lub prawnych opiekunów dziecka i oddaje im zabezpieczony przedmiot, informując jednocześnie o konsekwencjach jego posiadania.

VII. Procedura postępowania w sytuacji kradzieży, dewastacji mienia szkolnego lub cudzej własności

1. Wychowawca dyżurny niezwłocznie powstrzymuje sprawcę zabronionego czynu.
2. W przypadku braku możliwości ustalenia sprawcy w momencie zauważenia szkód wychowawca podejmuje postępowanie wyjaśniające.
3. Wychowawca przekazuje informację o zdarzeniu i sprawcy wychowawcy grupy i kierownikowi internatu.
4. Wychowawca informuje natychmiast rodziców lub prawnych opiekunów sprawcy o zdarzeniu, w razie konieczności wzywa ich do internatu.
5. Podczas spotkania kierownika i wychowawcy z rodzicami lub prawnymi opiekunami sprawcy podejmowane są działania mające na celu ustalenie konsekwencji wobec sprawcy, a także formy zadośćuczynienia. Na koniec sporządzana jest notatka służbowa ze spotkania.
6. W przypadku dużej szkody kierownik internatu informuje o zdarzeniu dyrekcję szkoły.

VIII. Procedura postępowania w sytuacji agresji i przemocy ze strony wychowanka

1. Wychowawca dyżurny zdecydowanie i stanowczo przerywa negatywne zachowanie.
2. Wychowawca rozdziela strony konfliktu.
3. Niezwłocznie powiadamiany jest o zdarzeniu wychowawca grupy.
4. Wychowawca dokonuje oceny zdarzenia i podejmuje decyzję o powiadomieniu kierownika internatu.
5. Wychowawca przeprowadza rozmowę z podopiecznymi o ich zachowaniu.
6. Wychowawca informuje rodziców osób biorących udział w zdarzeniu o tym, co miało miejsce, w razie konieczności wzywa ich do internatu.
7. Wychowawca podejmuje współpracę z rodzicami w celu rozwiązania trudnej sytuacji wychowawczej oraz aby zaplanować strategię działań.
8. Zdarzenie zostaje niezwłocznie opisane w notatce służbowej.
9. Wychowawca zgłasza problem pedagogowi szkolnemu, który włącza się w proces wychowawczy zmierzający do wyeliminowania tego zjawiska.

10. W przypadku drastycznych zachowań lub braku rezultatów działań wychowawczych i nie zaniechania przez wychowanka zachowań negatywnych kierownik internatu przekazuje sprawę dyrekcji szkoły.

IX. Procedura w przypadku ogłoszenia nagłego wyjazdu z internatu

1. W momencie ogłoszenia wyjazdu z internatu Wychowanek zobligowany jest do natychmiastowego zorganizowania środka transportu do domu i jak najszybszego opuszczenia internatu.
2. Od momentu ogłoszenia wyjazdu obowiązuje zakaz opuszczania internatu.
3. Wychowanek, aby usprawnić wykwaterowanie, zobowiązany jest do:
 - wyniesienia odpadów z pokoju bezpośrednio do kontenera,
 - pozostawienia porządku w pokoju oraz zabezpieczenia pokoju, tj. zamknięcia okna, zakręcenia wody, wyłączenia światła,
 - pół godziny przed planowanym wyjazdem, zgłoszenia Wychowawcy pokoju do odbioru,
 - zabrania swoich rzeczy, a w przypadku braku możliwości zorganizowania transportu zabezpieczenia rzeczy w depozycie,
 - **bezpośrednio przed wyjazdem zaznaczenia nieobecności tj. wyjścia z internatu w systemie elektronicznym.**
 - przypomnienia Rodzicom/Opiekunom prawnym o obowiązku potwierdzenia powrotu dziecka do domu.

X. Procedura w przypadku próby samobójczej, samookaleczenia, samobójstwa ucznia

Obowiązki pracownika

Każdy pracownik IV Liceum Ogólnokształcącego ma obowiązek zareagowania na jakikolwiek sygnał o ryzyku zachowania autodestrukcyjnego u ucznia.

W przypadku zaobserwowania lub uzyskania informacji, że uczeń planuje podjąć próbę samobójczą, każdy pracownik powinien niezwłocznie poinformować o tym dyrektora szkoły.

O wysokim ryzyku zachowań samobójczych świadczyć może wystąpienie przynajmniej jednego z poniższych czynników:

- Mówienie o poczuciu beznadziejności, bezradności, braku nadziei
- Mówienie wprost lub bezpośrednio o samobójstwie, pisanie listów pożegnalnych lub testamentu
- Pozbywanie się osobistych i cennych dla ucznia przedmiotów
- Unikanie kontaktów z bliskimi kolegami, izolacja, zamykanie się w sobie
- Zaniechanie zajęć, które dotychczas sprawiały uczniowi przyjemność
- Przejawianie dużych zmian charakteru, nastroju, występowanie nietypowych zachowań
- Przejawianie innych zachowań ryzykownych: okaleczanie się, zażywanie narkotyków, spożywanie alkoholu
- Przejawianie zainteresowania tematyką śmierci, umierania itp.
- Podejmowanie w przeszłości prób samobójczych
- Fascynacja znanymi osobami (np. gwiazdami popkultury), które popełniły samobójstwo

Działania podejmowane przez zespół (dyrektor, pedagog szkolny, wychowawca) w razie wystąpienia któregoś z w/w sygnałów:

Jednoznaczne ustalenie, które z w/w przesłanek występują u danego ucznia.

1) Przeprowadzenie analizy sytuacji szkolnej i rodzinnej ucznia w celu ustalenia przyczyny zmian w zachowaniu ucznia.

2) Przekazanie informacji o zagrożeniu rodzicom.

3) Ustalenie z rodzicami ucznia zasady wzajemnych kontaktów, zaproponowanie pomocy psychologiczno-pedagogicznej na terenie szkoły lub poza nią.

4) Powiadomienie grona pedagogicznego o zaistniałej sytuacji.

W przypadku uzyskania informacji, że uczeń zamierza popełnić samobójstwo (informacja od samego ucznia, kolegów, rodziny, osób postronnych):

1) Wychowawca, pedagog szkolny oraz dyrektor szkoły diagnozują sytuację i podejmują następujące działania:

a) nie pozostawiają ucznia samego, próbują przeprowadzić go w ustronne, bezpieczne miejsce;

b) informują o uzyskanej informacji i potencjalnym zagrożeniu rodziców;

c) przekazują dziecko pod opiekę rodziców (prawnych opiekunów) lub jeżeli przyczyną zagrożenia jest sytuacja domowa ucznia odpowiednim instytucjom (np. policji).

W przypadku uzyskania informacji, że uczeń podjął próbę samobójczą:

Po uzyskaniu informacji, że uczeń podjął próbę samobójczą dyrektor szkoły, wychowawca, pedagog szkolny podejmują następujące działania:

1. Jeśli próba samobójcza ma miejsce w szkole, wychowawca, (nauczyciel, pracownik) powiadamia o tym fakcie dyrektora szkoły, a ten rodziców/opiekunów prawnych, odpowiednie służby.

2. Dyrektor szkoły, pedagog szkolny oraz wychowawca dokonują oceny sytuacji i przeprowadzają rozmowę wspierającą z uczniem i rodzicami oraz przekazują informacje dotyczące pomocy psychologiczno-pedagogicznej.

3. Jeśli próba samobójcza ma miejsce w domu, a rodzic poinformował o zajściu szkołę, dyrektor szkoły, pedagog szkolny przekazuje rodzicom informacje dotyczące pomocy psychologiczno-pedagogicznej.

4. Przy próbie samobójczej dyrektor informuje Radę Pedagogiczną pod rygorem tajemnicy w celu podjęcia wspólnych działań oraz obserwacji zachowania ucznia po jego powrocie do szkoły przez wszystkich nauczycieli.

5. Pedagog planuje dalsze działania mające na celu zapewnienie uczniowi bezpieczeństwa w szkole, atmosfery życzliwości i wsparcia oraz przekazuje

rodzicom informacje o możliwościach uzyskania pomocy psychologiczno-pedagogicznej poza szkołą.

6. W uzasadnionych przypadkach dyrektor lub pedagog szkolny po rozpoznaniu sytuacji może wystąpić do sądu rodzinnego o zbadanie sytuacji rodzinnej ucznia.

7. W przypadku śmierci ucznia w wyniku samobójstwa dyrektor szkoły informuje organ prowadzący i nadzorujący szkołę o zaistniałej sytuacji.

8. Pedagog szkolny oraz wychowawcy udzielają pomocy psychologiczno-pedagogicznej innym uczniom szkoły.

XII. Procedura postępowania w przypadku śmierci w rodzinie

Działanie bezpośrednie:

1. Pracownik szkoły otrzymuje informację o śmierci w rodzinie ucznia.
2. Pracownik szkoły przekazuje informację o śmierci w rodzinie ucznia wychowawcy klasy lub wychowawcy internatu, pedagogowi szkolnemu i dyrektorowi szkoły.
3. Wychowawca w interancie/ pedagog szkolny kontaktuje się z rodziną ucznia. Rozmowa ma na celu złożenie kondolencji, zaoferowanie wsparcia oraz uzyskanie zgody na przekazanie informacji o śmierci nauczycielom i kolegom z klasy, do której uczęszcza uczeń.
4. Po uzyskaniu zgody rodziny wychowawca omawia z klasą kwestie ewentualnego uczestnictwa w pogrzebie (cała klasa lub reprezentacja) oraz omawia sposoby wsparcia ucznia przez zespół klasowy.
5. Wychowawca przekazuje informację o śmierci w rodzinie ucznia nauczycielom, którzy umożliwiają zaliczenie form sprawdzania wiedzy w trybie indywidualnym.
6. Nauczyciele/wychowawca zgłaszają pedagogowi szkolnemu ewentualne, niepokojące symptomy w zachowaniu ucznia.

Działania długoterminowe:

1. Pedagog szkolny w rozmowie z uczniem ustala sposoby wsparcia w przeżywaniu żałoby.
2. Wychowawca/pedagog w rozmowie z uczniem wspiera go w rozumieniu uczuć i emocji przeżywanych w związku ze stratą bliskiej osoby.
3. Pracownicy szkoły obserwują zachowanie ucznia. Reagują na niepokojące zachowania, a w razie potrzeby sygnalizują je pedagogowi szkolnemu.

XIII . Postępowanie z uczniem przewlekle chorym

1. W sytuacji, gdy w szkole jest uczeń przewlekle chory, dyrektor i wychowawca klasy powinien:
2. a/ Pozyskać od rodziców (opiekunów) ucznia szczegółowe informacje na temat jego choroby oraz wynikających z niej ograniczeń w funkcjonowaniu; Co szkoła powinna wiedzieć:
 - krótka historia choroby;
 - specjalne potrzeby dziecka;
 - procedury medyczne wymagające wykonania w trakcie pobytu dziecka w szkole;
 - specjalne potrzeby dietetyczne;
 - potrzeby związane z transportem;
 - główne problemy dziecka i konieczne środki ostrożności;
 - plan postępowania i procedury wymagane w nagłych sytuacjach;
 - osoby i instytucje, z którymi trzeba się skontaktować;
 - podział zadań i zakresu odpowiedzialności.
- b/ Zorganizować szkolenie kadry pedagogicznej i pozostałych pracowników szkoły w zakresie postępowania z chorym dzieckiem na co dzień oraz w sytuacji zaostrzenia objawów czy ataku choroby;
- c/ W porozumieniu z pielęgniarką, wspólnie z pracownikami szkoły, opracować procedury postępowania w stosunku do każdego chorego ucznia, zarówno na co dzień, jak i w przypadku zaostrzenia objawów choroby czy ataku. Procedury te mogą uwzględniać m.in. przypominanie lub pomoc w przyjmowaniu leków, wykonywanie pomiarów poziomu cukru, regularne przyjmowanie posiłków itp.
- d/ Określić formy stałej współpracy z rodzicami (opiekunami) tego dziecka oraz zobowiązać wszystkich pracowników szkoły do bezwzględnego ich stosowania:
- e/ Zobowiązać wychowawcę klasy i internatu do koordynowania działaniami wobec ucznia;
- f/ Wspólnie z nauczycielami i specjalistami zatrudnionymi w szkole dostosować formy pracy dydaktycznej, dobór treści i metod oraz organizację nauczania do możliwości psychofizycznych tego ucznia, a także objąć go różnymi formami pomocy psychologiczno-pedagogicznej;
- g/ Poinformować rodziców (opiekunów) o przypadku nasilenia choroby u dziecka podczas pobytu w szkole.

2. Główne sposoby pomocy przewlekle choremu dziecku, możliwe do zrealizowania na terenie szkoły:

- a. zapewnienie poczucia bezpieczeństwa psychicznego i fizycznego;
- b. pomoc w pokonywaniu trudności, uczenie nowych umiejętności;
- c. budowanie dobrego klimatu i przyjaznych relacji klasowych;
- d. przygotowanie uczniów zdrowych na spotkanie chorego kolegi;
- e. traktowanie chorego dziecka jako pełnoprawnego członka klasy;
- f. uwrażliwianie dzieci zdrowych na potrzeby i przeżycia dziecka chorego;
- g. uwrażliwianie dziecka chorego na potrzeby i przeżycia innych uczniów;
- h. motywowanie do kontaktów i współdziałania z innymi dziećmi;
- i. rozwijanie zainteresowań, samodzielności dziecka;
- j. dostarczanie wielu możliwości do działania i osiągnięcia sukcesów;
- k. motywowanie do aktywności.

(opracowano na podstawie publikacji „one są wśród nas”, zamieszczonych na stronie internetowej pełnomocnika rządu do spraw równego traktowania:http://www.rownetraktowanie.gov.pl/files/dokumenty/cmppp_przewlekle_e.pdf)